

Mina de petroli de Riutort

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Poc abans d'arribar a la casa de l'Estret al costat del riu de Gavarrós
Emplaçament Carretera de l'Espelt a Gavarrós al PK.1'5
Alçada: 868,5

Coordenades:

Latitud: 42.25206
Longitud: 1.92144
UTM Est (X): 411029
UTM Nord (Y): 4678326

Classificació

Número de fitxa 08099 - 18
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia Zona d'interès
Estil / època: Mesozoic
Segle 1905
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Mina museïtzada des del 2004 i visitable els caps de setmana i festius amb un règim de visites guiades. Per a la seva visita cal adreçar-se a la web. www.dinapat.com.

Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL aprovat pel Consell Comarcal del Berguedà en sessió de Ple del 11/02/2026. Inscrit al Catàleg del Patrimoni Cultural Català amb el número 17804-I

Dins el terme del Parc Natural Cadí Moixeró, entorn de protecció natural DOGC 353/1983 de 15 de juliol. Llei 6/1982 dc., 11/02/2026 - 12:00

Data aprovació:

Accés

Ús actual:

Fàcil

Científic

Titularitat	Privada
Titular:	08098A00600005
Autoria de la fitxa	Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa:	ds., 03/06/2017 - 02:00
Autoria de la darrera revisió:	María del Agua Cortés Elía, OPC
Data de la darrera revisió:	dj., 12/02/2026 - 11:24

Descripció

És una de les poques mines d'on s'extreien margues bituminoses, per destil·lar-ne petroli, i es troba en un bon estat de conservació. La boca de la mina està situada a la vall de Gavarrós, i s'hi accedeix després de recórrer 1.500 m per una pista que surt del PK 4 de la carretera B-402. L'explotació aprofitava les margues del Cuisià (eocè inferior), aquí anomenades formació Amències, i formen part de la potent sèrie eocena del mantell de Cadí. Aquestes margues i margo calcàries noduloses, dipositades en talussos continentals, contenen una gran abundància de matèria orgànica transformada i són una excel·lent roca mare de petroli. La mina es va explotar principalment durant el primer decenni del segle XX, quan a l'entrada de la vall de Gavarrós hi havia una estació de ferrocarril i a tota la vall hi havia una intensa activitat minera amb pedreres i forns de calç. El material es tractava inicialment a Bagà, a l'indret que es coneix com a "Petrolífera" fins que va començar a funcionar la fàbrica de petroli de Riutort, situada davant de la mina, on encara se'n poden veure algunes restes. Es calcula que en aquella època la mina donava feina a una vintena de persones de Guardiola de Berguedà a la Pobla de Lillet.

Observacions:

A nivell geològic l'objectiu de la mina de Riutort era l'explotació de les margues de la formació Armànies. Aquestes margues són d'edat Cuisià superior i formen part de la sèrie eocena de més de 4.000 m de potència del mantell del Cadí. La formació Armànies són margues i margo calcàries noduloses amb nombrosos plecs de tipus gravitacionals, dipositades en un ambient de talús continental. Estan situades per damunt de la Fm. Coronas i per sota de la Fm. Campdevàrol i poden tenir una potència al voltant dels 1.000 m. La unitat inferior es caracteritza per tenir una gran abundància de matèria orgànica amorfa i algal, la qual cosa la fa una de les millors roques mares del Pirineu. Les anàlisis geoquímiques ens donen un TOC alt i amb una diferència entre l'extracte total i hidrocarburs no gaire excessiva. El gràfic d'Epiteli mostra que la roca mare en superfície es troba en el límit inferior de la finestra de petroli i predomina la matèria orgànica de tipus II. La comparació d'aquestes anàlisis amb les de la roca mare del solc de Tarragona, mostren el gran potencial de la roca mare de la formació Armànies. La sèrie eocena del mantell del Cadí correspon a la conca d'avantpaís que es formà durant l'emplaçament del mantell inferior del Pedraforca (format per materials, principalment, del Cretaci superior i una sèrie reduïda de l'Eocè inferior). Un cop el mantell inferior del Pedraforca quedà fossilitzat per sediments del Lutecià inferior del mantell del Cadí, la deformació compressiva es traslladà cap a l'avantpaís, formant el mantell del Cadí, el qual es desplaçà vers el sud formant la conca de l'Ebre, on s'hi dipositaren, predominantment, els sediments de l'Eocè superior i l'Oligocè. Es troba dins el terme del Paratge d'interès Natural massís del Pedraforca.

Història

A finals del segle XIX els industrials catalans, en adonar-se de les limitacions del país a l'hora d'obtenir recursos energètics, van dipositar les seves esperances en l'explotació del jaciments de carbó catalans i, de manera més puntual, en l'obtenció de petroli a partir del tractament de diferents tipus de roques. Ja des de principis del segle XX es coneixia l'existència de sol·licituds per l'explotació de margues bituminoses a la zona de Riutort. Van ser els francesos Jules León Clavier i Gosselet i Philippe Petit Brice qui, a través de la seva companyia, Compañia Minera de Riutort, creada al 1906, van iniciar la construcció i explotació de la mina. Degut a la nacionalitat dels nous propietaris, des de llavors la mina de petroli de Riutort es va conèixer amb el nom de la "mina dels francesos". En els 340 metres de la Mina de Petroli de Riutort, entre la galeria principal, la transversal i la secundària, i durant els 10 anys que va estar en funcionament (1906 - 1916) es van extreure aproximadament unes 3500 tones de margues bituminoses, que donaven una mitjana que no superava els 70 litres de petroli per tona. En un inici, el petroli s'extreia de les capes de margues bituminoses que afloraven a l'exterior, però posteriorment, i per tal de treure'n més rendiment, les margues bituminoses eren buscades a través d'un sistema de galeries. El material s'extreia de la mina, amb unes vagonetes de tracció animal per una via de 600 mm d'amplada, per ser assecat i extreure'n així tota l'aigua i la humitat que pogués contenir. És llavors quan s'introduïa el producte resultant en uns forns giratoris que destil·laven la matèria primera i el convertien en un oli bituminós de baixa qualitat, usat fonamentalment per a l'enllumenat de les làmpades de petroli o querosè, pel greixatge o per l'asfaltat dels carrers. La dificultat que representava la destil·lació del mineral extret, per la seva posterior conversió en betum de baixa qualitat, i el poc ús que se'n donava, van provocar que al cap de poc temps d'iniciar l'explotació, s'hagués d'aturar l'activitat extractiva. El procés de restauració de la bocamina i part dels 340 metres de galeries, converteixen aquesta mina en un recurs visitable que permet veure les diferents capes de margues i calcàries, i com brolla el petroli sentint la característica olor dels hidrocarburs.

Bibliografia

MARTÍNEZ RIUS, A. (1985) Geotop 148. Mines de Petroli de Riutort. Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient i Habitatge.

ORIOLA, JOSEP; SOLER RAMON (1997). Relleu fotogràfic de les mines del Berguedà. Berga.

